

ЙОРДАН КУШЕВ

ТАРАДЕЖОВА



БРАДА

ИК • ХРИСТО БОТЕВ •

ЙОРДАН КУШЕВ

**ТАРАЛЕЖОВА
БРАДА**

**стихотворения и гатанки
за деца**

ИК „ХРИСТО БОТЕВ“
София, 2001

На Магистър!
8.04.2013 г.
Вин - 60
2880

© Йордан Кушев, автор, 2001

© Издателска къща „Христо Ботев“, София

ISBN 954-445-753-4

ОГЪНЧЕ ГОРИ



ВРАНА

Докога ли тази Врана
ще се скита неопрана?

Ако с мръсна перушина
дойде в детската градина,

знам: дежурната ни, Дочка,
ще ѝ сложи черна точка!

БОСОНОГОТО ЩУРЧЕ

Всяко лято сред полето
скита босичко Щурчето.

Няма кой да го обуе,
ала свирка ли надуе –

под стръкче или под круша,
всеки песните му слуша.

Докога ли сред несгоди
босоного то ще ходи?

ПАКОСТНИЦИ

Непокорна врабчова дружина
като облаче над нас премина.

Сто врабчета с тънички крачета
долетяха в нашата градина.

Спуснаха се бурно като хала,
над лозницата едва узряла.

Дядо викна: „Брей, че
проклетия!“.

И удари празна тенекия...

Сто врабчета с тънички крачета
отлетяха – пак за поразия.

ГЛУХАРЧЕ

Наричат ме Глухарче,
но глухо аз не съм.
Щом вятърче–другарче
ме буди: „Стига сън!“,

дочувам сред полето –
и хлопки, и звънци,
и слушам ги, додето
запеят в мрак шурци.

ОГЪНЧЕ ГОРИ

Виждам отдалече:
огънче гори!

И тревите вече
пламнали дори.

Бързам аз нататък
и подтичвам чак...

Гледам: цъфнал Макът –
ален полски Мак.

КОЙ?

Кой прозореца разтвори
и ми с песен заговори?

Кой раздвижи в миг клонака
и по покрива затрака?

Кой разбуди вас, ливади,
а на мен криле ми даде?...

И прошепнаха листата:
туй е пролетният вятър.

ДЪЖД

Над листа и клони
дъжд се рони, рони...

Чуди се детето:

плаче ли небето!?

МЛЕЧЕН ПЪТ

По небесната поляна
дълъг Млечен път се точи.
Още помня: първа мама
в чудна вечер го посочи.

Много пъти от тогава
аз го гледам и си мисля:
млякото на дойни крави
някой пътъм е разплискал...

НА КУКЛЕН ТЕАТЪР

Какво ме води тук ли? –
вълшебниците–кукли.

О, те са ту смешници,
ту весели умници.

Те могат да попят
и с глас да се посмеят.

А мойта кукла Жана
си знае само: „ма-ма...“

ТАРАЛЕЖОВА БРАДА

Дядо, днес си като таралеж.
Бузите ми ти с брада бодеш.

И се чудя аз на таралежа,
гдето из гората тъй се ежи:

Да се бръсне щом не се научи,
как ли той целува свойто внуче?

ВЯТЪРКО ВЪЛШЕБЕН



ВСЕКИ МИ СЕ КАРА

Баба ми се кара,
че не ям попара.

Мама ми се кара, –
счупих сешоара.

Кака ми се кара, –
скъсах ѝ буквара.

Всеки ден и час
съм виновен аз.

РИБАРЧЕ

Истински рибар съм вече:
имам въдица, живарник.
С татко тръгвам надалече –
там, към селския рибарник.

Зная въдица да вържа.
Зная как се слага стръв.
Сред рибарите набърже
аз рибар ще бъда пръв!

СВЕТОФАР

Незаменим другар
е тоя светофар.

Самотен той стърчи
и гледа с три очи.

Червеното разбирам:
на място то ме спира.

А жълтото: покана
отново път да хвана.

Зеленото намига:
не чакай вече, стига!

СЕДНАЛ ДЯДО

Седнал дядо внуче да си учи,
ала гледай ти какво се случи:
Вместо дядо да научи внуче,
внучето започна да го учи.

Че в задачите проклети, тежки
дядо се обърка, стори грешки.
Дълго тюхка-пуфка той, догдето
безпогрешно ги реши момчето.

ПОРАСНАЛ

— Мамо, дай да ям!

— Вече си голям.

— Туй добре го знам.

— Е, сложи си сам!

ДОМАШЕН ТЕАТЪР

С десет пръсти на ръцете
татко прави ни театър.
Вдигне ли ги вечер двете:
заиграват на стената
сенките на десет пръсти –
като куклите чевръсти.

Плахо Зайче дългоухо
с лапички само се мие.
Меца, метнала кожуха,
по муцуната се трие.
Лиса, с хитрите мераци,
нщо дебне, прави знаци...

Да се чудиш, най-накрая,
цял театър в нашта стая.

ВЯТЪРКО ВЪЛШЕБЕН

Кажи, Вятърко вълшебен,
раздвижил старата гора:
Подгони ли те някой тебе?
Каква е твоята игра?

ЕСЕНТА–ХУДОЖНИК

И над гори, и над полета
един художник с четка шета.

Под слънце и под месечина
рисува, без да си почине...

Най-пъстрата палитра носи –
след жетви и след сенокоси.

И подарява на децата
картина в есенна позлата.

ГЛАДНИТЕ ВРАБЧЕТА

Две врабчета сиви,
либави и саможиви,

там, на тротоара,
за троха се карат...

Милка недалече
спря се и им рече:

„Стига, неразбрани!
Кака ще ви храни.

Гладни сте, душици,
сй ви две мекици.“

ЗИМА В ГОРАТА

Шептяща тишина се спуска
над зимната гора във бяло.
Снежецът под краката хруска
и сякаш всичко е заспало.

Бял облак снежен се отрони,
безшумно слиза на земята.
А горе, в бисерните клони,
една опашчица се мята.

Там катеричка си играе
посред шишарките-звънчета.
Навярно иска да узнае:
звезди ли капят от небето.

ПРОЛЕТНА ИГРА

Слънце се спуска
ниско над хълма.
Вятър препуска,
семе покълва.

Будят се вече
клони и пъпки.
Нейде далече
чуват се стъпки.

Птиците пеят,
въздуха порят.
Агънца бляят,
скачат из двора.

Тичат децата, –
мира не знаят.
С топлия вятър
дълго играят.

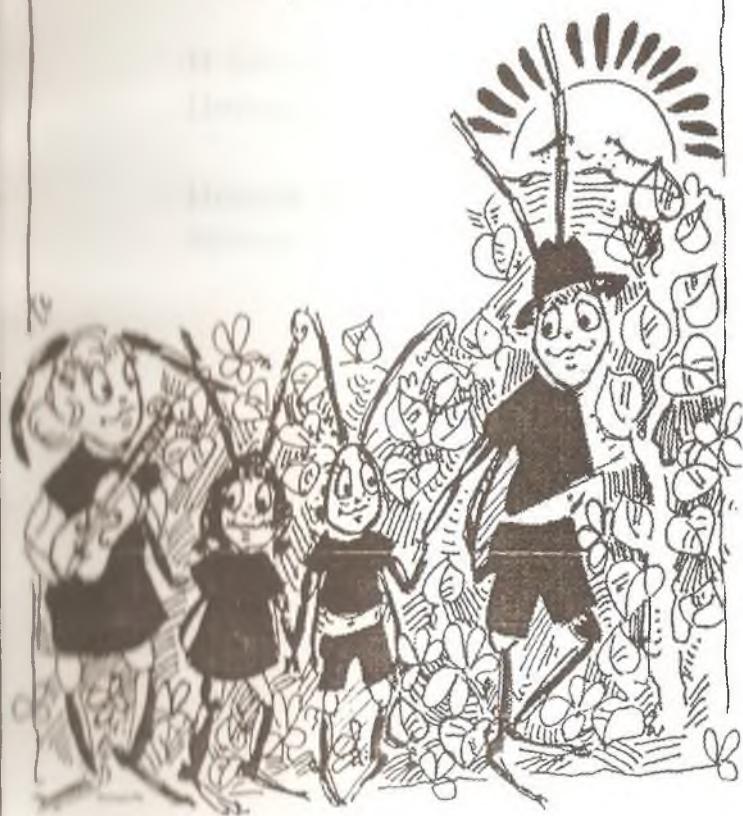
СКАКАЛЕЦ

Скокна пъргав скакалец
като истински храбрец.

И надскочи той, чевръст,
триста пъти своя ръст.

Ех, да имам тая сила,
бих прескочил и могила.

ЩУРАВ
ЩУРЧО



ГОРСКО ПОТОЧЕ

Под клоните на бука
поточето бълбука.

Кълвач по клона чука.
Поточето бълбука.

И Кукувица кука.
Поточето бълбука.

Постой, послушай тука:
поточето бълбука.

ЩУРАВ ЩУРЧО

Щурчо щура се в полето --
от реката до селцето.

Щурав Щурчо: ходи-броди,
три щурчета малки води.

А скокливата му булка
носи малката цигулка.

Слънчо слиза зад баири,
време е да се посвири...

КРАДЛИВИЯТ КОС

- Кос от лозето краде.
Грозде днес му се яде.
- Косът лозе не копае,
но да си открадне, знае.
- Ъш! – извика дядо Мони.
Готованецът прогони.
- И сърдит му се закани.
Но... и Кос душица храни...

НА СЛУКА

Тръгнали на лов за зайци
двама-трима храбри старци.

Дълго старците вървели,
ала зайци не видели.

Чули страшен рев внезапно
и побягнали обратно...

Чакайте, ловджии стари,
не е звяр, реве магаре!

ВЕСЕЛБА

Край реката, под върбите,
неят жаби гласовити.

Крякат, крякат до забрава...
Сватба жабешка ли става?

А Луната – кротка, бледа,
чуди им се и ги гледа...

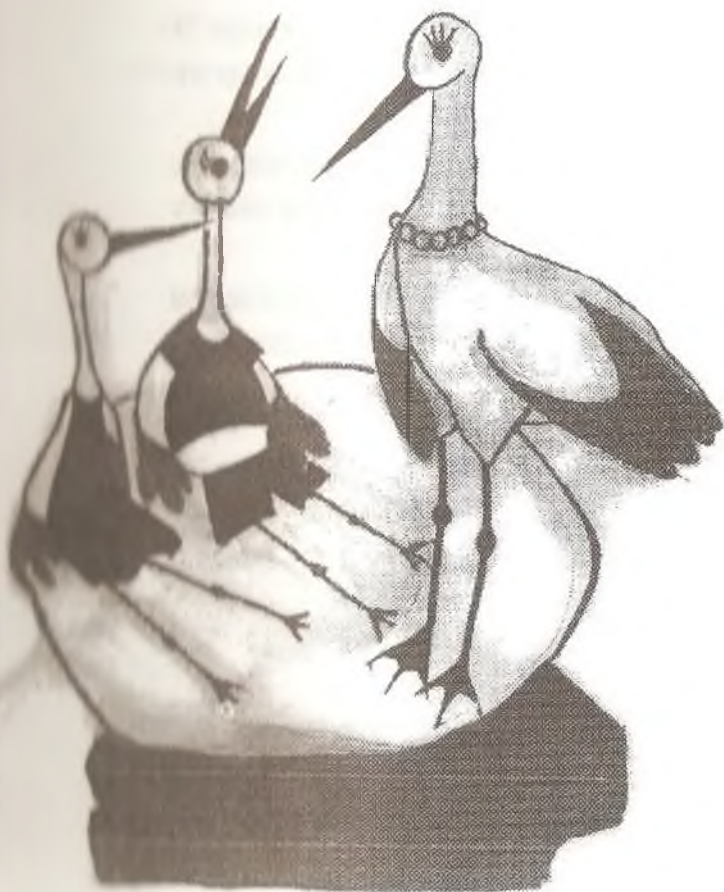
ШУМКА ШУМНА

Малка шумка шумна сред гората
пременена в есенна позлата.

Зайо трепна, скокна в миг,
уплашен!
Не обича боя ръкопашен.

Най-добре на него му приляга,
по-далеч от тука да избяга...

ШАПКА НА КОМИН



НА МОРЕ

С татко ходих на морето,
но морето е проклето.

С ярост плисна ме вълната,
та напълни ми устата.

А водата е солена –
сякаш мойта баба Лена

сладка супа е варила,
но я много пресолила!

МОЕ СЕЛО

Поликраище се гуши
под салкъми и под круши.

И гугутки сутрин рано
гукат в клоните припряно.

Неусетно оживява
тая утринна гълчава.

Пее своята песенчица
старата река Росица...

Пея аз – и още помня
шарената селска стомна!

ДИЕТА

Решн се Баба Жаба
и тя да става слаба.
И, както е прието,
премина на диета.

За сутрешна закуска
пет мравки тя изхруска.
На обед – няма пречки –
похапна буболечки.
А вечер, както свари,
прекара и с комари.

Тъй бе – от ден до пладне.
Но трае ли се гладно?
Затуй реши накрая,
ще кара, както знае...

ФЕВРУАРСКИ ДЪЖД

Дълго тоя дъжд ми пя –
по стъклото и в капчука.
В тая нощ защо не спя?
Нейде ледове се пукат...

Топъл февруарски дъжд,
пееш и държиш ме буден.
Пролетта ли, отведнъж,
идва – с цвят и пеперуди?

ГЪБАРЧЕ

Три дни кротък дъжд валя,
напони – гори, поля...

Кой ли прати златно слънце,
та затопли всяко зрънце?

Под листа и покрай пън
гъбки станаха от сън...

Тръгна малкото гъбарче,
тръгна с татко – за другарче.

Знай се истина една
от прастари времена,

дето трябва да се помни:
има двойници отровни!

ЖЕРАВИ

Сред небето: трепкащо ветрило
тъжно ято жерави отлитат.
За полето лятно им е мило
и отнасят своята болка скритом

Махат за довиждане с крилата,
нещо неразбрано дълго викат...
И след тях – като сълза пролята
ще трепти луната сребролика...

НА 24 МАЙ

Този ден в душата ми звъни
със гласа на школското звънче.
Връща ме в най-чудните ми дни –
в дните на невръстното момче.

Двама братя: Кирил и Methodий,
сътворили буквите за нас.
Подвигът им светъл пак ни води
и ще ни окриля в труден час.

С буквите и живото си слово
те оставиха ни скъп завет:
Да летим като с крило орлово!
Всеки да е мъничко поет!

БУКВИ ГЛАСНИ И СЪГЛАСИ

Дълго в сговор буквите живели,
но веднъж те спор такъв подели
– Нека тук на всички стане ясно
ний сме важни букви – букви
гласни.

И не вдигаме напусто глас –
да се знае, че сме букви с власт!
Азбуката с „А“ – от нас започва
Значи няма що да спорим. Точка
Кой каквото ще сега да каже,
думичка без нас не може даже.
Ала зашумели с дрезгав глас
и съгласните във този час:
– Моля, моля! С вас не сме
съгласни.

Колко думи има само с гласни?
Можеше до днес да няма мира,
но обади се и тебешира:
Извинете, че се вмесвам, драги!
Но не търся слава и облаги.
Не разбрахте ли сами догука,
че е обща вашата сполука!?

ШАПКА НА КОМИН

1.

Едно момче Комина пита:

— Каква е тази шапка, моля?

— Ще разбереш това напролет,
когато щъркели долитат.

2.

Долетяха щъркели—зидари.

Обновиха те гнездото старо.

И момчето любопитно знае:

ето — шапка на комин това е!

3.

Казват: Щъркелът децата носи.

Аз си имам моите въпроси.

На Комина кацнал Щъркел весел.

— Щърко драг, и мен ли си
донесъл?

Искам да попитам аз обаче,

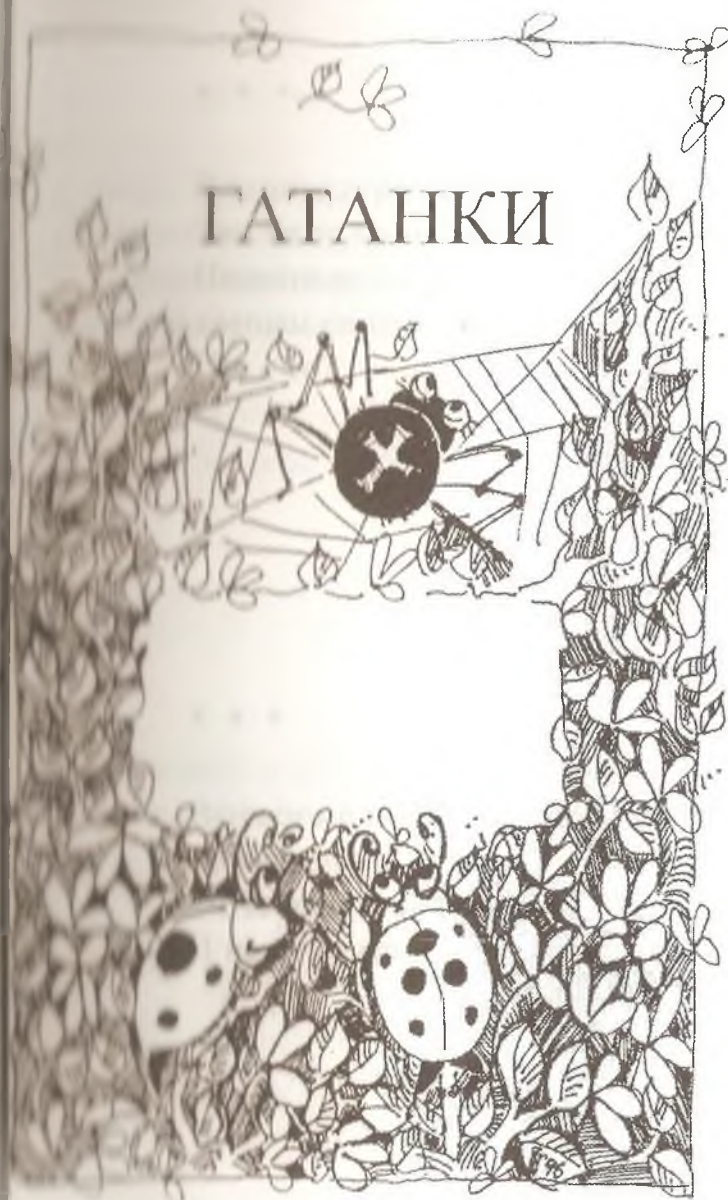
ще ми донесеш ли малко братче?

Както гледам: горе на Комина

твой малки щъркелчета има.

4.
Господин Комин, привет от мен
Зная, че е труден твоят ден.
Трудно носи се такава шапка,
ала никога не се оплакваш.
Е, добре тогава: горе стой,
ти за мен си истински герой!

5.
– Драги господин Комин,
като гледаш отвисоко,
като виждаш нашироко –
свършва ли просторът син?
– Свършва ли? Просторът почв
тук, от тоя двор, деца,
тук, от житните зрънца –
и за него няма точка.
Почва той и продължава
чак до края на света,
но завинаги остава
тук, по родните места.



* * *

Изгледите строя си дом.
Там не се прониква с взлом.
Пакостник ли забележа,
хващам си го в тънка мрежа.
Що е то?

А. Димитров

1957 г.

* * *

Ван Вана и Ван

Венчки ме познават вече
по червеното елече.
То добро е и за цветна снимка.
И наричат ме

* * *

Мъх по бузите ѝ меко свети.
Зърна ли я, трепва ми сърцето.
Тя ме гледа сочна, ласкава.
А познахте ли, че туй е

* * *

Покрай торище и край пън –
в дъжд и слънце е навън.
И надига кръгла гугла –
чисто бяла или смугла.
Що е то?

Гладко, синьо-синьо огледало
и оглежда то небето – цяло.

И оглеждат се върби, тополи –
ту облечени, ту голи.

А отгатката напире,
че това е

* * *

На змия снагата има.
И сред лято, и през зима
кръшно-кръшно се извива.
Но морето я изпива.
Що е то?

* * *

Имам осем крака.
И Жабок до мене кряка.
Хич не ме е грижа,
че назад се движа.

И се казвам как?

—

* * *

В гората чука ден след ден,
но за ковач не е роден.

И без дори да бъде лекар,
лекува старите дървета.

Що е то?

* * *

По природа е крадлив

и е доста саможив.

Ходел, казват, гол и бос.

Всички го наричат

* * *

На змия снагата има.
И сред лято, и през зима
кръшно-кръшно се извива.
Но морето я изпива.
Що е то'?

* * *

Имам осем крака.
И Жабок до мене кряка.
Хич не ме е грижа,
че назад се движа.

И се казвам как'?

—

* * *

В гората чука ден след ден,
но за ковач не е роден.

И без дори да бъде лекар,
лекува старите дървета.

Що е то?

* * *

По природа е крадлив
и е доста саможив.

Ходел, казват, гол и бос.

Всички го наричат

* * *

Наведнъж аз сто деца обличам
и ги пазя, и ги храня.
И на слънцето приличам,
и на слънцето се кланям.
Чужда ми е всякоя безреда.
Аз съм, знайте,

* * *

Едър бивол по полето ходи –
неизвестна някаква порода.
На ламя устата страшна има.
Сред пшеницата уста раззина
и залапа – лаком, ненаситен.
И опасе бързо блока житен.
Що е то?

* * *

На удивителна прилича той
и бди край пътя като часовой.
Ще можеш да преминеш ти, ако
те гледа със зеленото око.
Що е то?

* * *

Трака-трак, трака-трак –
като влак, като влак,
возя своите вагони...
И по път ме пътник гони...
Ще отгатнете, туй зная,
че това съм аз,

* * *

Когато вий, деца, сгрешите,
не ви подръпвам аз ушите,
а бързам, както знайте вие,
неволна грешчица да скрия.
Не ще и дума,
че съм

* * *

Две прозорчета вълшебни
дядо носи на носа.
Щом през тях погледне,
сякаш стават чудеса:
буквичките, толкоз дребни,
наедряват на часа.
Що е то?

* * *

Уши си няма, ала чува.
Уста си няма, а говори.
Това, което му диктуваш,
до думичка ще го повтори.
Що е то?

* * *

Съ била риза, с черен фрак,
екита той сред лед и сняг,
и на ледниците син,
той нарича се

ПОСЛЕСЛОВ

Йордан Кушев е един от малкото автори в наше време с постоянно отношение към детската литература. Дълги години участва в нейното развитие, но издаде първата си книга „Огънче гори“ късно, след като натрупа богат опит и името му се наложи трайно в тази област. И не случайно тя получи наградата на Съюза на българските писатели за 1993 година. Защото стихотворенията, включени в нея, са изпълнени с жизнерадостно и по детски чистосърдечно чувство към природата, игрите на воля, дребните хитрини и немирства, неостепенните приятели – животни и птици, необикновените желания.

И в следващите си поетични книги – „Вятърко вълшебен“, „Щурав щурчо“, „Шапка на комин“ – Йордан Кушев продължава да се придържа към традицията и в същото време да я обогатява образно, тематично и стилистично в духа и изискванията на времето. Новата стихосбирка „Таралежова брада“ съдържа най-ярките като художествено постижение творби от предишните му сборници. В нея най-цялостно се налагат качествата на поета като автор на произведения за деца – изчистен словесно и емоционално стрясан стих, усет към детайла, към необикновеността в световъзприемането на малкия читател, към движението – така характерно за неговото поведение, към ясната и въздействаща образност.

Талантът на поета за деца, според мен, видимо проличава във възможността да се изгради пейзажна творба или такава, свързана с годишните сезони, психологическо състояние, т.е. когато липсва сюжетната история, привличаща най-често детското внимание. Йордан Кушев безспорно притежава такова умение.

*„И над гори, и над полета
един художник с четка шета.
Под слънце и над месечина
Рисува бег да си почине...“*

*Най-пъстрата палитра носи –
След жетви и след сенокоси.
И подарява на децата
Картина в есенна позлата.“*

Характерен белег на новата книга „Таралежова брада“ е чувството за хумор на нейния автор. Той го демонстрира още в „Огънче гори“, но тук е особено осезателно. Тонът, с който се шегува поетът, е лек, с приятелска нотка, но на места не съвсем безобиден. На прицел са не само известните детски немирства, склонност към налагане на мнение и поведение, на водеща роля, силово решаване на спорните въпроси и пр., но и осъдителни черти в поведението на възрастните. Йордан Кушев има заразяващи попадения.

*„Тръгнали на лов за зайци
двама-трима храбри старци.
Дълго старците вървяли,
Ала зайци не видяли.“*

*Чули страшен рев внезапно
И побягнали обратно...
Чакайте, ловджии стари,
Не е звяр, реве магаре.“*

Интересни, забавни, с ведро настроение са и гатанките и зальгалките на поета. Гатанката е труден жанр – изискванията за да изиграе ролята си са много – но той е постигнал успех. Успех е и „Таралежова брада“. Богатата образност, сърдечността, топлината и чистотата на словото, игривата динамика на стиха я нареждат между най-добрите постижения в детската литература през последното десетилетие.

БЛАГОВЕСТА КАСАБОВА

СЪДЪРЖАНИЕ

ОГЪНЧЕ ГОРИ

- Врана /5/
Босоногото шурче /6/
Пакоствници /7/
Глухарче /8/
Огънче гори /9/
Кой? /10/
Дъжд /11/
Млечен път /12/
На куклен театър /13/
Таралежова брада /14/

ВЯТЪРКО ВЪЛШЕБЕН

- Всеки ми се кара /17/
Рибарче /18/
Светофар /19/
Седнал дядо /20/
Пораснал /21/
Домашен театър /22/
Вятърко вълшебен /23/
Есента-художник /24/
Гладните врабчета /25/
Зима в гората /26/
Пролетна игра /27/
Скакалец /28/

ЩУРАВ ЩУРЧО

- Горско поточе /31/
Щурав шурчо /32/
Крадливият Кос /33/
На елука /34/

Веселба /35/
Шумка шумна /36/

ШАПКА НА КОМИН

На море /39/
Мое село /40/
Диета /41/
Февруарски дъжд /42/
Гъбарче /43/
Жерави /44/
24 май /45/
Букви гласни и съгласни /46/
Шапка на комини /47/

ГАТАНКИ – отговори

Паякът /51/
Калиника /51/
Праскова /52/
Гъбата /52/
Язовира /53/
Реката /54/
Речен рак /54/
Кълвачът /55/
Кос /55/
Слънчогледа /56/
Комбайна /56/
Светофара /57/
Трамвая /57/
Гума /58/
Очилата /58/
Телефона /59/
Пингвини /59/

ПОСЛЕСЛОВ – Благвеста Касабова

Тази книга е отпечатана с
материали, доставени от
„Дунав прес“ АД

• дунав прес •  • dunav press •

7005 Русе
бул. „Дипник“ № 129
тел.: (082) 880 260
факс: (082) 880 360

e-mail: office@dunavpress.com
http://www.dunavpress.com

Йордан Кушев
ТАРАЛЕЖОВА БРАДА
стихотворения и гатанки за деца

Първо издание

Редактор: Благовеста Касабова
Художници на илюстрациите:
Вельо Митев и Петя Иванова
Художник на корицата Даря Петкова
Изд. № 9410
Печатни коли 4. Формат 84/108/32
ISBN 954-445-753-4

Издателска къща „Христо Ботев“,
София, 2001



Йордан Кушев е роден на 25 юни 1935 г. в гр. Буганеца – Унгария, но детството и юношеството си прекарва в с. Поликрайще, Великотърновско. Сега живее в гр. Велико Търново.

Завършил е икономика във ВФСИ "Д. А. Ценов" – гр. Свищов. Работил е като икономист.

Носител е на национални награди за поезия и други литературни жанрове. Пише стихове за деца и възрастни. Издал е следните стихотворни книги за деца: "Огънче гори", 1993 г., наградена от СБП за 1993 г., "Вятърко вълшебен", 1994 г., "Щурав щурчо", 1996 г. и "Шапка на комин", 1999 г., а за възрастни – "Дъжд в душата ми е плакал", 1995 г., "Флейта" и "Незабравя" – 2000 г.

Стихосбирката "Таралежова брада" е избрано от сбирките му за деца.